

Preek over Lucas 5:1-11

Gehouden op de 5^e zondag van Epifanieën, 9 februari 2025, in de Oude Jeroenskerk te Noordwijk

Gemeente van Christus,

Stelt u zich eens voor u leert iemand kennen en vraagt degene waaraan zij of hij zo tussen maandag en vrijdag zijn tijd besteedt. En degene antwoordt met: “Oh, ik werk als mensenvanger.” Niet alleen vernietigt dat, lijkt mij, elke ontluikende romantiek die potentieel in de ontmoeting zat, ik zelf zou meteen opgezadeld zitten met criminele associaties en zou kijken om zo snel mogelijk van degene weg te komen.

Daarom zeg ik zelf, als ik de vraag naar mijn werk krijg, ook veel liever, dat ik predikant ben, of theoloog. En ja, natuurlijk zou ik mijn werk het liefste op een manier willen doen die aantrekkelijk is voor anderen, die anderen in staat stelt om zich ook geroepen te voelen door God, om net als die vissers in onze lezing Jezus te gaan volgen. Maar het idee dat ik zo “mensen vang”, die zou niet in mij opkomen.

Mensenvanger. Wie laat zich, spelende kinderen daargelaten, graag vangen? Voor mij klinkt dat veel eerder naar mensen iets aansmeren, tot een sekte bekeren waar zij nooit meer vanaf komen of erger. Zelfbewuste mensen van vandaag de dag laten zich niet meer zomaar vangen. En sowieso: geloof mag geen dwangbuis zijn en geen visnet waarin spartelende gelovigen vertwijfeld en hulpeloos naar lucht happen. Mensenvanger – nee, dank u!

Met de wonderbaarlijke visvangst van Petrus kon Jezus toen die vissers makkelijk overtuigen – en samen met hen de dorpsbevolking aan de oevers van het Meer van Gennesaret. Maar ons, vandaag? Ik vrees dat hedendaags een andere soort act nodig is voor zo’n overtuigend resultaat.

In onze tijd had Jezus natuurlijk op al onze beeldschermen moeten verschijnen, uiteraard perfect gekleed en tot in de puntjes geschminkt opdat zijn gezicht niet glanst in het licht van de schijnwerpers. Alle zenders zouden ons dagenlang op zijn optreden voorbereiden en de verwachtingen op zijn show opkloppen. Alle details zouden van tevoren al tig keer zijn besproken. Zijn kleren en uitstraling, zijn overtuigingskracht, de entertainment-waarde van zijn optreden. Want al dit telt natuurlijk veel meer dan wat hij inhoudelijk eigenlijk te vertellen heeft.

Kijk enkel eens naar de VS. Daar worden alle optredens van bijvoorbeeld de president en inmiddels ook van Elon Musk op de net geschetste manier vormgegeven. En als na afloop een stijging van de kijkcijfers, de kliks op links en van de verkochte kranten vastgesteld kan worden, dan is sprake van een succes van dat optreden. Om het even dat het in veel van die reportages en berichten niet eens erover gaat wat hij zei, maar over z’n kapsel, dat ene scheldwoord dat hij gebruikte of wat zijn vrouw voor jurk droeg. Het maakt niet uit: de verkoopcijfers alleen zeggen dat de netten goed gevuld zijn.

De netten van onze kerk hangen op landelijk en lokaal niveau echter steeds leger en slapper bij. Af en toe zwemt iemand langs en vindt hier zijn of haar thuis - voor even of voor langer. Toch hebben missionaire rondes noch alle nieuwe concepten en methodes voor de gemeenteopbouw, enquêtes en marktonderzoek noch de nieuwste hippe interactieve kerkvormen op het internet ervoor gezorgd, dat onze netten in de vorm van kerkbanken op zondag weer vol zitten. En, natuurlijk, ook Corona heeft hieraan bijgedragen. De kerk en alle kerkgemeenten denken en werken zich een slag in de rondte, maar het gevoel groeit toch met het jaar, dat wij een roeper in de woestijn worden, dat nog maar weinig mensen luisteren en zich geroepen voelen. Tenminste, wat de leden- en de bezoekersaantallen op zondag in veel PKN-kerken betreft. Laten wij niet vergeten, dat dit in andere kerken, vooral migrantenkerken en zeker buiten Nederland, heel anders eruitziet. Wereldwijd is het christendom nog steeds de snelst groeiende godsdienst.

Op het eerste gezicht is het in de Bijbel allemaal veel makkelijker. Jezus moet niet moeizaam mensen bij elkaar zoeken of aantrekken met een PR-campagne, ze lijken er altijd al massaal te zijn als hij ergens komt. Zo massaal, zelfs, dat hij hier in een boot moet stappen, om hen vanuit een afstand, vanaf het water te onderrichten. Echter miskent dat het feit dat Jezus prekende heel het land doortrok om zijn publiek op te zoeken en niet week in, week uit op zijn kansel stond te wachten totdat er iemand opdaagde om naar hem te luisteren. Zo droom ook ik van een kerk meer in campagne-modus, als je wilt, een kerk die daarheen gaat, waar de mensen al zijn. En die daarvoor alleen al ook haar fixatie een stukje kwijtraakt op de zondagse aantallen kerkbezoekers.

Dat wij op heel verschillende manieren kunnen “roepen”, wordt nog duidelijker als wij naar de kern van het verhaal kijken, waar het eigenlijk sensationele gebeurt. Dat voltrekt zich namelijk later, verder op het meer, in de boot van Simon Petrus, zonder die grote massa toeschouwers.

Wat blijkt, namelijk? Jezus, de timmermanszoon uit de stad Nazareth, die zeer waarschijnlijk weinig van de visserij afwist, staat open voor de noden van deze vissers op het platteland. Hij ziet, herkent, dat zij zorgen hebben, heel de nacht lang hebben zij niets gevangen. En in plaats van die vissers dan maar naar zijn kerk uit te nodigen om daar voor hen een preek over visserij af te steken, ja zelfs in plaats van een indringend en troostend pastoraal gesprek, begeleidt hij zijn toekomstige volgeling op *diens* terrein, stapt hij in diens leven van alledag, laat hij zich naar diens visgronden varen en neemt hem en zijn zorgen op die manier enorm serieus. Dat alleen al schept vertrouwen en laat Petrus en de andere vissers merken: 'Hij snapt wat ons bezig houdt, hij begrijpt onze nood.' Daarom overwint Jezus ook de aanvankelijke twijfel van Petrus die ondanks zijn ervaringen heel de laatste nacht toch dat net nog eens uitgooit. Hij doet dat ondanks het feit dat het middag is en de zon op het water eigenlijk alle vissen weerhoudt om in het net te gaan en enkel op het woord van de "meester" af, zoals hij Jezus noemt.

Tot iedereens grote verwondering is die actie buitengewoon succesvol – en dat succes is niet te tellen in bezoekers- of kerkbalans-cijfers, maar in gelenigde nood, in gevulde magen: andere vissers moeten toesnellen om de barstende netten de boten in te krijgen. Een dermate groot succes is beangstigend, voor Petrus moet dit het werk van hogere machten zijn. Daarom krijgt hij het benauwd van de nabijheid van God en smeekt hij Jezus om weg te gaan, omdat hij een heel normale, dus zondige sterveling is, een mens zoals iedereen: met gebreken, zwakheden en tekortkomingen.

Maar Jezus wijkt niet van zijn zijde. Zoals Petrus is, mét al zijn zwakke kanten wil hij hem, neemt hij hem aan, roept hij hem in de navolging. Het is onbelangrijk, hoe, waar, wanneer en zelfs of Petrus de opdracht die hij nu van Jezus ontvangt, zal volbrengen. "Voortaan zal je mensen vangen", zal je mensen ervoor winnen dat zij hun oren openen voor mijn boodschap, voor de woorden van God. Net zoals ik jou heb geroepen, zal je anderen roepen en zij zullen luisteren.

Die roep van Jezus was niet van ver te horen, ja, hij werd niet eens geroepen, er kwamen nauwelijks stem en woorden aan te pas. Maar veel meer een open hart en geest, ogen die nood zagen, oren die naar zorgen luisteren, de grootheid om zich op iemands terrein te begeven, om zich op iemand in te laten die anders is en andere dingen doet en de bereidheid om iemand binnen diens kaders en mogelijkheden te helpen. Dit "vangen" heeft daarom niet zoveel met visnetten te maken, maar met een ander soort net, een net dat niet door het water wordt getrokken, maar boven de grond is gespannen. Een net om mensen die tijdens de acrobatiek van hun alledag het evenwicht zijn kwijtgeraakt, om mensen die vallen op te vangen, te beschermen voor letsel en pijn.

En wie zich afvraagt hoe een kerk eruitziet, die haar netten op die manier inzet, als vangnet voor kwetsbare mensen, voor mensen met zorgen en in crises; wie zich afvraagt, hoe zo een kerk uitstraalt in het land en in de wereld, die kan vandaag de dag terecht bij duizenden kleinschalige kerkelijke initiatieven ter ondersteuning van kinderen in nood, van dak- en thuislozen, van gastarbeiders en vluchtelingen, van mensen in armoede, eenzaamheid of rouw. En nee, natuurlijk, zoiets als bijvoorbeeld ons eigen voedselkastje zal normaal gesproken niet uitgebreid in de media besproken worden en zo ook niet velen aan de rand of buiten de kerk opvallen, maar ook dat kan heel anders uitpakken: het Haagse kerkasiel maakte bijvoorbeeld zes jaar geleden een klein buurtkapelletje drie maanden lang tot wereldwijde kerkelijke hotspot. Ook meetbaar heeft dat sterker aan de verbetering van de kerkelijke reputatie bijgedragen dan alle missionaire rondes en alle nieuwe concepten voor de gemeenteopbouw bij elkaar. En dat waarschijnlijk juist ook daarom, omdat een missionaire uitstraling nooit tot de intenties van dit kerkasiel hoorde. En toch hoorden en voelden velen, kerkelijken én onkerkelijken, juist in die doorlopende kerkdienst precies die roep van Jezus die ook Petrus voelde, toen, in zijn boot op het Meer van Gennesaret. Omdat daar mensen vanuit hun vertrouwen dat God zijn net onder hun voeten heeft gespannen, die beschermende ruimte openden voor anderen in veel grotere nood.

Ook op dit moment loopt, in Kampen, een kerkasiel met een doorlopende eredienst ter bescherming van hier gewortelde kinderen. En in Castricum zetten zich tal van vrijwilligers in voor verbindende activiteiten samen met vluchtelingen en statushouders die daar door het gure beleid van kabinet en stadsbestuur zijn getroffen. Zo is mijn hoop gegrond, dat de kerk dit serieus nemen van zorgen, dit opvangen van mensen in angst en onzekerheid steeds vaker omzet in daden. En dus steeds regelmatig als vangnet kan optreden. Dan, denk ik, zal ik het nog meemaken, dat predikanten zichzelf vaker en met minder ongemak "mensenvangers" durven noemen.

Amen.